

KÖNYV

Hárs György Péter:
Pszicho Ana Logosz
Dialóg Campus Kiadó,
Budapest, 2005

Ez a nagy problémaérzékenységgel koncipiált és lendületes, elegáns stílusban megírt kis könyv két hosszabb tanulmányt tartalmaz a pszichoanalízis két klasszikusáról. Az első írás Ferenczi kései írásaiból kibontakozó elméletét tárja fel, azt a freudi elmélettel konfrontálva. A másik esszé Freud művészetfelfogását mélyrehatóan elemezve jut el egy meglepő, de hitelesen megalapozott végkövetkeztetéshez.

Mint a bevezetőből kiderül, a kötet a huszonegyedik század elején, Pápán nyerte el végleges formáját. Ebben a kisvárosban töltött el katonarvosként hosszabb időt kilencven évvel korábban a könyv egyik szereplője, Ferenczi Sándor. Itt látogatta meg őt 1915 szeptemberében a könyv másik hőse, Freud. Amikor Ferenczi 1914 őszén bevonult a pápai honvéd huszárezredhez, még egyikük sem sejtette, hogy ez a háború végleg szétrombolja eddigi életük alapjait, közös hazájukat, a monarchiát, s komoly hatással lesz a pszichoanalitikus mozgalomra nézve is. Ferenczinek a háború elején még kevés orvosi munkája akadt, „köhögéseket és hasfájásokat” kezelt, sza-

badidejét a pszichoanalízisnek szentelte, analizálta ezredesét (a „lovassz analízis” epizód), fordította Freud *Három értekezés a szexualitás elméletéről* című írását. E fordításról írta később: „szinte elmaradhatatlan következménye volt, hogy e munka által felkeltett gondolataimat tovább szőjem és ötletszerűen bár, de fel is jegyeztem”.

Kettejük kapcsolata ez idő tájt még a mindentudó mester és a rajongó tanítvány szimbiózisának látszott. Erre az időszakra esett Ferenczi – megszakított, de soha be nem fejezett – analízise is Freudnál. Ő maga az analízis három hetét élte legdöntőbb szakaszaként élte meg: „majd’ minden dologhoz és személyhez való pszichés viszonyom megváltozott.” A személyes analízishez hasonlóan nagy hatást gyakorolt Ferenczire az a folyamat, ahogy mesterének elméletével, írásba foglalt gondolataival szembesült. 1914. december 18-án kelt levelében így vallott arról: „A Sexualtheorie-jának fordítása közben veszem egyébként – ahogy szóról szóra kebelezem be a tartalmát –, hogy a maga tömör és gyakran száraz mondataiban számtalan probléma – sőt a pszichológia minden problémája – rejlik és egyszersmind a jelzés is abba az irányba, amelyben a megoldás keresendő.” A tanítvány tehát, miközben magáévá teszi, „bekebelezi” mestere szavait, „átülteti” őket saját kertjébe, lefordítja őket saját nyelvére.

A fordítás, a transláció: a bekebelezés és elidegenítés paradox fo-